

Jón Loftsson skógræktarstjóri

Ég held að það sé vel við hæfi í þessu sinni þar sem þetta er væntanlega í síðasta skipti sem ég hef tækifæri til að ávarpa ykkur í hlutverki skógræktarstjóra að rifja upp að 25 ár eru síðan aðalskrifstofa stofnunarinnar var flutt frá Reykjavík til Fljótsdalshéraðs og fjalla um þær breytingar og þann árangur sem skógrækt í landinu hefur áorkað á þessum aldarfjórðungi.

Upphafið má rekja til pólitískrar umræðu á áttunda og níunda áratug síðustu aldar um stofnanaflutning ríkisins úr höfuðborginni. Sú umræða endaði með breytingu á skógræktarlögum sem kvað á um í **5. gr. a.: Aðalstöðvar Skógræktar ríkisins skulu vera á Fljótsdalshéraði**. Varð Skógræktin þar með fyrsta ríkisstofnunin sem flutt var frá Reykjavík. Það kom í hlut undirritaðs sem nýráðins skógræktarstjóra að undirbúa og framkvæma þennan flutning og þó að ekki hafi allir verið sáttir á þeim tíma hefur sannast á þessum árum að hægt er að starfrækja aðalskrifstofu ríkisstofnunar með góðum árangri utan höfuðborgarsvæðisins. Mikil greiningarvinna fór fram á fyrstu árunum fyrir austan, starfsemin var endurskoðuð, landinu öllu skipt í fjögur skógarvarðarumdæmi, eitt í hverjum fjórðungi, stofnað Akureyrarsetur þar sem starfandi er skógræktarskipulagsfulltrúi, sérfræðingur frá rannsóknarstöðinni á Mógilsá og nú annar af tveimur kynningarstjórum stofnunarinnar. Þá hefur fræðslufulltrúi, sem sinnir kennslu og leiðbeiningum fyrir grunnskóla landsins. aðsetur í Reykjavík.

Viðamikil stefnumótun fór fram 2002 þar sem hlutverk stofnunarinnar er skilgreint: **Skógrækt ríkisins er þekkingar-, þróunar- og þjónustuaðili sem vinnur með og fyrir stjórnvöld, almenning og aðra hagsmunaaðila að rannsóknum, ráðgjöf og þekkingarmiðlun á sviði skógræktar. Þá er stofnunin í forsvari fyrir Íslands hönd í erlendu samstarfi á sviði skógræktar**. Í leiðarljósi stofnunarinnar er það hnyttilega orðað á eftirfarandi hátt: **Í faglegu starfi sínu skal Skógrækt ríkisins taka sér til fyrirmyndar vistfræðilega hegðun framsækins og dugmikils frumherja í plönturíkinu. Með þekkingaröflun, faglegri leiðsögn og stöðugri endurskoðun starfseminnar skal hún leitast við að nema auðnir, byggja upp skjól og næringarforða (í formi þekkingar), búa í haginn fyrir aðra – hörfa síðan og nema nýjar auðnir**.

Skógrækt á Íslandi hefur gengið í gegnum miklar breytingar á þessum 25 árum en fyrir 1990 vorum við ríkisstofnun sem ræktaði skóg fyrir þjóðina. Í dag eru það fyrst og fremst bændur landsins ásamt skógræktarfélögunum sem sjá um að rækta nýja skóga og stækka skógarauðlindina en okkar hlutverk er ráðgjöf, rannsóknir, þróun og að sinna stjórnvöldum sem viðkemur skógrækt. Breytingar í skógrækt landsins helgast ekki einvörðungu af flutningi stofnunarinnar austur til Egilsstaða. Þetta hafði átt sér ákveðinn aðdraganda. Samtímis var verið að stofna fyrsta stóra skógræktarverkefnið, Héraðsskóga, en við vorum með í því í upphafi og unnum síðan mikla vinnu við að útfæra samsvarandi verkefni fyrir landið í heild. Í dag heita þetta landshlutaverkefni í skógrækt og eru fimm starfrækt sem ná yfir landið allt.

Hvað skyldi svo standa upp úr í skógræktarlegu tilliti á þessum 25 árum af 107 ára skógræktarsögu landsins? Að flestra mati er það sú mikla aukning sem hefur orðið á viðarframleiðslu og hvers konar úrvinnslu afurða síðastliðin tíu ár og ekki síst eftir hrunið þegar Íslendingar uppgövuðu að til var skógarauðlind í landinu sem gat annað eftirspurn eftir mörgum vörum sem áður voru fluttar inn.

Nefni ég sem dæmi spæni sem undirburð fyrir búfé, fiskhjallaspírur, og grisjunarvið sem kolefnisgjafa í kísilmálmframleiðslu.

Árið 2013 skilaði vinnuhópur á vegum skógræktarstjóra umhverfis- og auðlindaráðherra stefnu um skógrækt á 21. öldinni og lagði fram áform um sjálfbæra skógrækt sem merkir að endurreisn, vörslu og notkun skóga og skóglendis skuli hagað þannig að líffræðileg fjölbreytni, framleiðni, endurnýjun og þróttur eflist, án þess að skerða önnur gæði, og geta þeirra til að veita eðlilega vistfræðilega, hagræna og félagslega þjónustu, í héraði, á landsvísu og fyrir allan heiminn. Í stefnunni eru sett fram fimm áherslusvið með metnaðarfull markmið:

1. **Uppbygging skógarauðlindarinnar**, að tífalda þekju skóga fyrir aldamótin 2100, að sjá skóga Íslands vaxa úr núverandi 1,2% í a.m.k. 12% af flatarmáli Íslands.
2. **Skógarnytjar, verðmæta- og nýsköpun**, að ýta undir þróun úrvinnsluáætlana og samþætta skógrækt öðrum landnýtingarkostum og atvinnugreinum.
3. **Samfélag, aðgengi og heilsa**, að auka lífsgæði og vellíðan landsmanna með því að efla félagslega innviði samfélagsins, þar sem skógar og skógrækt skipta miklu máli.
4. **Umhverfisgæði og líffjölbreytni**, að vernda jarðveg og vatnsgæði, skapa skjól og hreinsa loft, fegra land og styðja við endurreisn og eflingu líffjölbreytni.
5. **Loftslagsbreytingar**, að efla skógrækt sem mótvægisáðgerð gegn loftslagsbreytingum og jafnframt aðlaga skógrækt að loftslagsbreytingum.

Fram undan eru spennandi tímar en um leið bíða krefjandi verkefni. Nýtt frumvarp að skógræktarlögum er í undirbúningi og skógræktarfolk elur þá von í brjósti að eftir áralangan samdrátt í gróðursetningum verði brátt blásið í seglin á ný. Yfirvofandi loftslagsbreytingar eru vandi sem Íslendingar geta lagt sitt að mörkum til að leysa. Ísland gæti orðið kolefnishlutlaust land með útsjónarsemi og dirfsku. Til að ná því markmiði getur skógrækt lagt drjúgan skerf. Ekki búa öll lönd við þann auð að hafa nægt landrými til nýskógræktar. Við þurfum að hvetja ungt fólk til dáða, vekja áhuga þess á að hasla sér völl í skógrækt og taka við keflinu af okkur sem eldri eru.

Í lokin vil ég nefna að nú er að störfum starfshópur sem umhverfis- og auðlindaráðherra hefur skipað og hefur það verkefni að skoða sameiningu skógræktarstarfs ríkisins í eina stofnun þ.e. Skógrækt ríkisins og landshlutaverkefnið fimmt ásamt Hekluskögaverkefninu. Ég bind miklar vonir við að menn nái saman um góðar tillögur sem munu styrkja faglegt skógræktarstarf og efla skógrækt á Íslandi.

Ég vil nota þetta tækifæri til að þakka ykkur öllum félögum í skógræktarfélögum fyrir ánægjulegt samstarf þau 25 ár sem ég hef gengt þessu starfi. Ég hef eignast marga góða vini innan ykkar raða og óska ég ykkur gæfu og gengis í framtíðinni.